

*Нестелев М. А.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

*Тугай Т. Р.,
здобувачка I курсу першого (магістерського) рівня
філологічного факультету
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

ПАРАДИГМИ ФЕНОМЕНА САМОТНОСТІ В РАННІЙ ПРОЗІ М. ХВИЛЬОВОГО

Анотація. Статтю присвячено описові паридигми самотності в модерністській прозі Миколи Хвильового. Екзистенційна проблема самотності в літературну епоху ХХ століття набуває нового смислу внаслідок Першої світової війни та громадянської війни в Україні, учасниками яких був Микола Хвильовий. Він як представник «втраченого покоління» по-своєму визначав особисті причини й фактори, які призвели до загострення патологічного стану соціальної ізоляції. Тому в сучасній мілітарній ситуації дослідження самотності крізь призму індивідуального письменницького світогляду є надзвичайно актуальним. Микола Хвильовий зображує індивідуальні особливості патологічного переживання самотності колишнього учасників воєнних дій у повоєнну добу, проєктуючи їх на сюжетну долю своїх персонажів. Психічна хвороба і смерть для тих, хто брав участь у революційних подіях 1917–1921 років, була чи не найкращим вирішенням проблеми, своєрідною втечею від самотності та подальшої автодеструкції. Тому в ранній прозі Миколи Хвильового так багато персонажів із деструктивною й автодеструктивною поведінкою. Ескапізм його героїв – це намагання втекти від «самотності у натовпі» до глибших рівнів психологічної ізоляції з метою остаточно і радикально розібратися з усіма проблемами, породженими добою. Особистісні кризи редактора Карка, анарха й багатьох персонажів малої прози Миколи Хвильового підтверджують наявність у тодішньому суспільстві проблеми «зайвої людини», її нереалізованості й відчуженості від ворожого світу в пореволюційній дійсності. Коли його герої переживають свідоме соціальне відчуження, це призводить до вилучення багатьох особистісних життєвих аспектів, знецінення власного життя і гідності. Його персонажів об'єднує спільне почуття розгубленості й безпорадності в бурхливому світі, де безліч облич «непереможених хамів». Літературний тип не знаходить того, заради чого варто існувати в комуністичному вимірі реальності, тому вважає суїцид єдиним правильним рішенням.

Ключові слова: самотність, парадигма, проза, деструкція, модернізм.

Постановка проблеми. Упродовж декількох століть у межах філософії, богослов'я, соціології, психології феномен самотності досліджувався в найрізноманітніших аспектах. Неможливо однозначно обмежити зміст поняття «самотність» ні в одній з наукових галузей. Спроби аналізу досліджень станів самотності відзначаються фрагментарністю через велику

кількість теоретичних вчень про це явище (Дж. Р. Оді та ін. [1], Л. А. Пепло та ін. [2], Ю. Кристева [3], В. Лебедєв [4], Я. Башманівська [5] тощо). Проєктуючи проблему самотності на українську історичну дійсність, знаходимо тісний взаємозв'язок між воєнними подіями на території країни та переживаннями патологічних емоційних і психологічних станів. Війна як соціокультурний феномен спричинила до загострення проблеми маргіналізації національних ідентифікаційних параметрів у різних сферах життя. Підтвердження деструктивної дії мілітарного чинника на суспільство взагалі та людську свідомість зокрема знаходимо в прозових творах українських письменників, але найяскравіше, на нашу думку, це проявилось в прозі М. Хвильового.

Метою нашого дослідження є визначення специфічних парадигм феномену самотності в художній творчості М. Хвильового, який набуває різних характеристик залежно від суб'єкта оповіді й сюжету. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- 1) визначення специфічних особливостей феномену самотності в художньому світі М. Хвильового;
- 2) висвітлення парадигми всіх станів персонажів у його прозі, що асоціюються із самотністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прозові тексти М. Хвильового мають складну оповідну структуру, адже він намагається відмежувати свій внутрішній світ від внутрішнього світу персонажів, що й актуалізує проблему самотності. Детальний аналіз дає можливість розглядити за машкарою авторських прийомів відмежування емоційний зв'язок. М. Хвильовий вкладає в уста героїв власні думки: анарх («Санаторійна зона») мріє про «далекі вогні загірної комуні», а Вадим («Синій листопад») – романтик, закоханий у комуну, а його товаришку Марію переслідує тоска й «харя непереможеного хама» [6, с. 226]. Прийом маскуваності допомагає авторові переконати читача, що йому відкрито епізоди з життя реального М. Хвильового, дає змогу в будь-який момент втрутитися в канву оповідання, прокоментувати або пояснити події.

М. Хвильовий у прозі першого, «романтичного» (В. Агеєва [7, с. 3]), етапу фіксує колізії та перипетії життя суспільства після революції, але здійснює це, концентруючись на долі окремих особистостей. За словами В. Агеєвої [7, с. 3], галерею образів цього періоду творчості письменника можна об'єднати під загальною назвою «зайві люди». Трагедія цього покоління

є суголосною з проблемою «втраченого покоління» в зарубіжній літературі. Колишні революціонери й «вічні опозиціонери» втратили життєві орієнтири у вирі революційних подій, здобувши натомість «всефедеративне міщанство». Революційна інтелігенція опинилася на життєвому роздоріжжі, а разом із нею перед вибором постав і М. Хвильовий. Тому й персонажі його оповідань і новел зайві серед новоствореного «обивательського щастя», вони перегоріли й не отримали компенсації, окрім психологічного зламу та спустошливого почуття самотності. Вони протиставляють себе загалові, сепаратизуються та зосереджуються на власних почуття та переживаннях.

Психічна хвороба та смерть для тих, хто брав участь у революційних подіях 1917–1921 років є чи не найкращим вирішенням проблеми, своєрідною втечею від самотності та подальшої автодеструкції. Бо мрії про славетне майбутнє нової української держави виявилися «руїною вікових підвалів темряви» [6, с. 227]. Набагато гірше було тим, хто зберігав тверезий розум і адекватно сприймав дійсність. На поверхню виходила диспропорція між уявним, бажаним і очікуваним і дійсним, що набувало вигляду ненависної «харі непереможеного хама».

Найскладніше в цій ситуації виявилось жінкам, які, пройшовши революцію, бачать акт суїциду єдиним порятунком від пореволюційного розчарування. Вони теж переживають травматичний розкол власного світу, незбіг між ідеалами та реаліями. Але їхня екзистенційна криза полягає у втечі від соціуму, туди, де «навкруги: глуш, глуш, глуш...» [6, с. 181]. Так у героїні оповідання «На глухім шляху» Наталії Миколаївни самотність знаходить вираження у фізичній ізоляції. У цьому випадку самотність стає ерзацем нереалізованого прагнення знайти себе в суспільстві. Підтвердження руйнації комуністичних ідеалів персонажка знаходить навіть у школі, де працює: діти співають деформований міжнародний пролетарський гімн, що його не раз співали в революційні часи. Переживання персонажки знаходять свої прояви й у зовнішньому вимірі, коли відчуття самотності індивіда зливаються з пейзажем. А революційні події у свідомості революціонерки асоціюються із далекими блакитними просторами, коли «обрій цвів гарячими маками» [6, с. 182]. Проте, на відміну від Мар'яни («Завулук»), яка усвідомлює розмитість і непевність життєвих перспектив, жінка вірить, що «все гарно буде», вона ще не втратила довіру до комуністичної партії. Втім, революційна боротьба позбавила Наталю Миколаївну можливості реалізуватися як жінку, нав'язавши роль людини-борця, людини-революціонера. Тоді популяризувалася роль чекіста як залізного воїна революції, й особисте життя не входило до парадигми мілітарних чинників. Так саме трансформація соціальних ролей призвела до руйнації жіночого начала, автодеструкції жінки як матері. Адже непоодинокими стали випадки, коли дівчата свідомо обирали революційних шлях і соціальну боротьбу, а не сім'ю.

Жінка в прозі М. Хвильового не погоджується з гендерними обмеженнями, бажає поряд із чоловіком будувати нову державу, іти до «вогнів загірної комуни». Автор свідомо наділяє персонажку маскулітними рисами, даючи їй атрибути чоловічої сили – зброю. Проте, непоодинокими є випадки, коли письменник між рядків каже: чи доцільним є оголошення статевої рівності в межах революції, чи повинні жінки втрачати переваги своєї статі через бажання долучитися до мілітарного соціуму? Доля товариша Жучка є яскравим прикладом впливу клімату епохи на окремого індивіда. Сам автор не ідентифікує

свою персонажку як жінку, «нагороджуючи» безіменністю, бо саме такі однотипні персонажі були потрібні для мурування революції. Цей образ є типовим, створеним для передачі масовості руху, що його піднімала еволюція. Невипадково у тексті постає питання про те, звідки виходять такі товариші Жучки і скільки їх було. Проте відповіді на питання не існує, бо списки муралів революції було загублено на безкраїх просторах країни. Вони апіорі приречені на самотність, бо їхні імена невідомі, а самі товариші Жучки втратили колективну ідентичність. Остання бере свій початок з мілітарного минулого, коли все, починаючи з одягу, було однаковим. Усе в образі героїні не притаманне жінці: голена голова, чоловічі чоботи, колір хакі. Та весь її образ залишається чимось рідним, жіночим, асоційованим із дитинством.

Від товариша Жучка годі чекати «загально визнаних подвигів, красивих рухів – іще багато чого», за словами Ю. Безхутрого [8, с. 155], але кожен день її життя – невеличкий подвиг, що, за словами автора, не має ні зав'язки, ні розв'язки. Подібна «уніфікація, втрата індивідуальності, самотність людини, механічне перетворення її на гвинтик, номер у реєстрі...» [8, с. 138] не лякає товариша Жучка: жінка свідомо прирекла себе до забуття. Можливо, для того, щоб відштовхнути на маргінеси пам'яті спогади про втрату власної дитини. У пореволюційному існуванні товариш Жучок не зазнає трагічного розколу внутрішнього світу, бо в її суб'єктивному світі «правда революції» незнищенна й вічна. Товариш Жучок дивиться в минуле і так відбувається проєкція більшовицьких цінностей на пореволюційну дійсність і соціальні стосунки. Одночасне існування на перетині кількох моделей життя спричинене зламом свідомості унаслідок дії травматичного чинника війни. Виникає патологічне неприйняття класичної сімейної моделі, деформація жіночої свідомості, родинних цінностей: «геть сім'ю!», «хай живе холоста жінчина!», «хай буде інтернат...» [6, с. 165]. На нашу думку, світоглядна концепція товариша Жучка є дефективною, такою, що деструктивно впливає на психологічний стан людини, призводить до хвороби занепадництва. Проте існує й протилежна думка, що жінки революції, які, подібно Гапці у М. Хвильового, мають метою «висушити болото» міщанства, є повноцінними та реалізованими індивідами. Так О. Лігостова переконує, що життєві настанови товариша Жучка не можна визначати як цілковито помилкові, «бо вона повністю реалізує свої здібності, виявляє яскравість душі. Ця жінка переконана в необхідності боротися і з низьким рівнем освіченості, і з відсутністю дисципліни та порядку, має відчуття відповідальності» [9, с. 57]. Імовірно, саме в образі головного персонажа новели «Кіт у чоботях» обіграно тезу В. Леніна про те, що куховарка здатна керувати державою: товариш Жучок завдяки єдиній брошурі «Что такое коммунизм» спромоглася опинитися в компартії. Вона, безперечно, є втіленням образу нової жінки-революції, але поступово цей образ трансформується, перетворивши Гапку в типову «зайву людину».

«Зайвою людиною» усвідомлює себе й Вівдя, героїня оповідання «Кімната Ч. 2». Вона, на відміну від товариша Жучка, уже не асоціює своє життя з революційною діяльністю. Її зв'язки з соціумом так само непостійні й дещо відсторонені, але не вони зумовлюють самотність. Так, вона відірвана від представників своєї генерації та культурної спадщини минулого, але ці переживання породжують лише іронію та самоіронію, ідкий сарказм над оточенням, яке намагається ідентифікувати

себе з комуністичною дійсністю. Зайвими почувають себе й чоловіки, перебуваючи поряд із революціонеркою. Адже останні відчують певну перевагу над чоловіками внаслідок деформування моделі сімейних взаємин: Віддя дозволяє собі насміхатися над Максом, теж колишнім революціонером, який пишався тим, що він анархіст, «вільний чоловік. І більш нічого» [6, с. 298]. Він, подібно до більшості чоловіків, емоційно виснажився ще в часи революційних подій. Його самотність в комуністичній дійсності зумовлено тим, що свідомість формувалася в часи, коли героїзм пропагували як необхідність у поєднанні з жертвністю та самовіддачею. Але нова культура та нове суспільство не надавали можливості героїчним проявам індивіда. Життя зосереджувалося на побуті, а компартія перетворилася на потужний чинник, що має вплив на всі сфери людського життя, формуючи масову свідомість. Макс визнає власну ненормальність, але не намагається побороти її, ідентифікувати себе з новим часом. На те є певні причини: недоречність старого типу людини-«бійця революції» серед комуністичних «*homo novus*», бо перший ніяк не може позбавитися мілітарного героїчно-піднесеного ілюзорного світу, що став частиною буттєвого наповнення другого.

Галерея образів «втрачених» людей постає перед читачем у «Повісті про санаторійну зону». Про події, що у ній відбуваються, ми дізнаємося зі щоденника хворої, яка знайомить нас з колом персонажів-мешканців санаторія. Це «зайві люди» сучасного їм суспільства, які наразі перебувають на певному відпочинку від суспільства. Їх усіх об'єднує недоречність у новому комуністичному світі з його порядками та правилами. Свою увагу оповідачка, так само хвора, концентрує на анархові – «без «іст», ще волохатіш, мов Махно, мов вся та вольниця, що мчить по степах диким кошмаром» [10, с. 180]. Та разом із цим «іст» у анарха відібрали й вольницю. Участь у революції подарувала чоловікові віру в себе й майбутнє держави, переконала в справедливості й правильності дій. Але саме пореволюційні реалії перетворили колись могутню та дику людину на «байду-жого ведмедя» [10, с. 184]. У тихому озері сірих санаторійних буднів анарх прийшов шукати порятунку від минулого, із яким прагнув остаточно порвати. Об'єктивні життєві обставини спричинили кризу світогляду. Анарх згадує, що робив спроби перебороти себе, переоцінити власні цінності повернутися до творчої праці. Але відчуття тривоги й занепокоєння не полишали чоловіка, перетворили його на людину вразливу й ексцентричну, частими ставали напади «тоски» та страху.

Не виникає сумнівів щодо діагнозу анарха – посттравматичний стресовий розлад, істерія. На думку психологів, розлад може бути викликано трьома основними факторами: «травма минулим», «травма теперішнім існуванням», «травма очікуваним майбутнім». Враховуючи минуле колишнього революціонера, можемо висловити припущення, що його психічний розлад викликано одразу декількома факторами. Минуле анарха – революція, під час якої він не лише бачив смерть, але й спричиняв її сам; втікаючи від стресового минулого до санаторійної зони, анарх отримує ще одну психологічну травму – травмування дійсністю. Відбувається внутрішній конфлікт, під час якого персонаж намагається переконати себе й примусити забути минуле, розпочати нове життя. «Травма очікуваним майбутнім» – ще один стресовий фактор: крах комуністичних соціокультурних міфологем призводить до остраху через невідому небезпеку, що може бути в майбутньому. Анарх намага-

ється уникнути будь-яких здогадок про подію, що травмувала психіку, але посттравматичний стресовий розлад примушує триматися в постійній внутрішній напрузі.

Стрес спричинив психологічні розлади і в санаторійного романтика – поета Хлоні. Його поведінка характеризується втратою інтересу до життя, він прагне сепаратизуватися від того, що відбувається навколо, тому й уникає суспільства, найчастіше контактуючи з анархом, близьким юнакові за емоційними настроями. Сучасне ввижається їм не більше, ніж сірим туманом, що не розсіяти ні сьогодні, ні завтра; а революційні ідеали поступово згасають в санаторійній дійсності. Сам Хлоня визнає, що «ширяє у світі фантомів» [10, с. 184], проте не бачить у цьому стані нічого поганого, так само як і в прагненні до смерті. У його свідомості мають місце дисоціативні розлади: він плутає реально існуюче з вигаданим, тимчасово втрачаючи почуття власної ідентичності («нібито я – не я, а китайча» [10, с. 214]). Його надії на майбутнє втілено в конкретній постаті – постаті Леніна, але проблема в тому, що його вже ніколи не побачиш. Ідеали видаються такими ж невідзначеними, як мрії про невідомого Леніна.

Фатальність, як і фантоми, є незмінним супутником революційних романтиків, але анарх і Хлоня підкорюються обставинам, не вступають із ними в суперечність, бо знають із попереднього досвіду, що намагання змінити систему будуть марними. Вони визнають, що ідеалу не існує – була лише майбутня революційна мрія, а теперішній час характеризується руйнуванням колись існуючого. Проте, на перший погляд, анарх справляє вигляд упевненої людини, яка не має психологічних розладів. Можна зробити припущення, що його інтимні стосунки мотивовані тим, щоб переконатись у власній силі, довести справжність існування. Але зовнішня ілюзія руйнується із появою метранпажа Карно. Це образ-фантом, спогад із минулого, який нагадує анархові про колишній травматичний життєвий досвід, стає причиною загострення стресового стану. Анарх намагається уникати зустрічі з Карном, щоб уникнути ситуацій, які призведуть до поглиблення й загострення переживання забутого страху, але навіть це не рятує його від періодичних панічних атак, внутрішнього тремтіння, психологічного дискомфорту. Виникає підсвідомий страх збожеволіти, що супроводжується порушенням сну, зниженням повсякденної активності: анарх взагалі не контактує з санаторійною публікою, не зустрічається більше із Майєю. Повертається відчуття зайвості в сучасному світі, персонаж повністю концентрується на власних думках і переживаннях, намагається відшукати причини панічної безпорадності перед Карно. Занурення в спогади про минуле не дає відповіді на запитання – лиш відроджує незрозуміле відчуття провини за щось, скоєне в минулому.

Почуття «зайвості», самотності вчорашніх борців революції загострюється на тлі міщанського суспільства, яке «просто чекає чергової надбавки до свого жалування» [10, с. 245]. До таких себе зараховує й Карно, «сповідуючись» санаторійному дурневі. Якщо дотримуватися його філософії, «життя все одно в'язниця, яку тільки треба обставити так, щоб в ній була канарейка і самовар» [10, с. 245]. Канарейка та самовар у М. Хвильового не вперше постають символом ситого, спокійного життя «всесвітнього крамаря». Це, за словами метранпажа, дуже проста філософія, усвідомлення якої розбиває вщент рештки революційних ідеалів анарха.

На протигагу анархові, редактор Карк з однойменної новели не тікає від суспільства за межі санаторійної зони. Навпаки, він робить спроби пристосуватися до нового комуністичного ладу, стати тим, ким він не є й ніколи не зможе стати. Але й у цьому випадку є криза спроби ідентифікації індивіда з соціумом, яка руйнує вже набуті соціальні та міжособистісні зв'язки. До того ж про минуле повсякчас нагадують буттєві реалії: «На цій вулиці, на цій місті – тут тепер міщани проходять, провозять свині з околиці – гурток матросів умирав у нерівній боротьбі з ворогами...» [10, с. 31]. Атмосфера міста також є далекою від настрою «батькової червількової революції»: на березі річки сміття, місто промислове – смердюче, з брудними кварталами. Спостерігаючи сіру, брудну буденність, Карк, має бажання вийти за межі свого колишнього, революційного «Я». Але, розуміючи, що в новому міщанському стані йому не досягнути істини, не втекти від внутрішньої самотності, він придумує в собі цей намір, повертається до першопочаткового стану соціальної ізоляції.

Карк зараховує себе до інтелігентів, якого драгує «халтура», проте, він змушений підкорюватися наказам і сумлінно робить свою роботу. Безперервна боротьба з собою та ламання власних поглядів і принципів призводять до накопичення негативних емоцій: «на серці наростало слизке, наростала злість на всіх» [10, с. 41]. І саме вона породжувала безсилля і розпач через власну долю та долю тих, кого революція розкидала просторами України. У той же час так звані «парвеню», яких не було на арені в часи революції, тепер «вискакують» в соціал-демократи. Така несправедливість не додає життєвих сил Каркові, він дедалі частіше поглядає на браунінг. Страждання персонажа посилює роз'єднаність «Я», бо сповідує він одні ідеали, а керується в житті зовсім іншим. Переживання ж свідомого соціального відчуження призводить до вилучення багатьох особистісних життєвих аспектів, знецінення власної гідності. Він сам визнає себе зайвою людиною, приреченим інтелігентом, що, за словами Ю. Безхутрого, «опинився у стані духовного вакууму» [8, с. 126]. Особистісна криза редактора Карка, анарха й багатьох персонажів малої прози М. Хвильового підтверджує наявність у тодішньому суспільстві проблеми «зайвості» особистості, її нереалізованості й відчуженості від ворожого їй світу в пореволюційній дійсності.

Висновки. Отже, зображуючи парадигму самотності, Микола Хвильовий дає змогу зануритися в мінливе підсвідоме протагоністів його творів. Читач постійно перебуває на рівні думок персонажів, зрозумітих лише їм і самому авторові. Микола Хвильовий створює ілюзію, що в кожному з героїв оповідань або новел живуть його думки; що кожен наслідує авторову екзистенційну філософію самотності. Об'єднує їх спільне почуття розгубленості й безпорадності в бурхливому світі, серед облич «непереможених хамів». Людина не знаходить того, заради чого варто існувати в комуністичному вимірі реальності, тому вважає суїцид єдиною правильним рішенням у ситуації загальної самотності та зневіри в людстві.

Література:

1. The Anatomy of Loneliness / ed. by J. R. Audy, Y. A. Cohen, J. Hartog. New York : International Universities Press, 1980. 617 p.

2. Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy / ed. by L. A. Peplau, D. Perlman. New York : Wiley, 1982. 430 p.
3. Кристева Ю. Самі собі чужі / Пер. з фр. Київ : Основи, 2004. 262 с.
4. Лебедев В. Психологія та психопатологія самотності й групової ізоляції : Навч. посібник для вузів. Київ : Юніті, 2002. 406 с.
5. Башманівська Я.В. Самотність людини в умовах глобалізації. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук. 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Житомир, 2015. 17 с.
6. Хвильовий М. Твори в п'ятих томах. Нью-Йорк, Балтімор, Торонто : Об'єднання Українських письменників «Слово» і Українське Видавництво «Смолокип» ім. В. Симоненка, 1986. Т. 1. 437 с.
7. Агеева В. «Зайві люди» у прозі Хвильового. *Слово і час*. 1989. № 10. С. 3–10.
8. Безхутрий Ю. Хвильовий: проблеми інтерпретації : [монографія]. Харків : Фоліо, 2003. 495 с.
9. Лігостова О. Вибір героїв Хвильового. *Слово і час*. 1995. № 1. С. 56–59.
10. Хвильовий М. Санаторійна зона : Повісті, оповідання, роман. Харків : Основа, 2009. 508 с.

Nestelieiev M., Tugaj T. Paradigms of the phenomenon of loneliness in M. Khvylovy's early prose

Summary. The article is devoted to the descriptive paradigm of loneliness in the modernistic prose of Mykola Khvylovy. The existential problem of loneliness in the literary era of the XXth century takes on a new meaning as a result of the First World War and the civil war in Ukraine, in which Mykola Khvylovy was a participant. As a representative of the «lost generation», he determined in his own way the personal reasons and factors that led to the exacerbation of the pathological state of social isolation. Therefore, in the modern military situation, the study of loneliness through the prism of an individual writer's worldview is extremely relevant. Mykola Khvylovy depicts the individual characteristics of the pathological experience of loneliness of a former participant in military actions in the post-war period, projecting them onto the fate of his characters. Mental illness and death for those who took part in the revolutionary events of 1917–1921 was almost the best solution to the problem, a kind of escape from loneliness and subsequent self-destruction. That is why there are so many characters with destructive and self-destructive behavior in Mykola Khvylovy's early prose. The escapism of his characters is an attempt to escape from «loneliness in the crowd» to deeper levels of psychological isolation in order to finally and radically deal with all the problems created by the reality. The personal crisis of the editor Kark, the anarchist and many characters of Mykola Khvylovy's short prose confirm the existence of the problem of «redundancy» of the individual, its unrealisation and alienation from the world hostile to it in the post-revolutionary reality in the society of that time. When his characters experience conscious social alienation, it leads to the withdrawal of many personal aspects of life, the devaluation of one's own life. His characters are united by a common feeling of confusion and helplessness in a turbulent world, where there are many faces of «invincible brutes». The literary type does not find something worth existing for in the communist dimension of reality, therefore considers suicide the only correct solution.

Key words: loneliness, paradigm, prose, destruction, modernism.